

سوال

در قیامت چه سوالاتی از بنده پرسیده می‌شود؟ همینطور خواهشمندم درباره‌ی مسائل مربوط به قیامت و عذاب آن و سوالات آن توضیح دهید.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

در قرآن و سنت ثابت شده که انسان پس از مرگ درباره‌ی هر کار کوچک و بزرگ و خیر و شری که در دنیا انجام داده مورد پرسش قرار می‌گردد و در برابر خیر پاداش می‌گیرد و در مقابل شر و بدی مجازات می‌شود. نخستین منزلگاه حساب، قبر است و نخستین سوالی که در قبر از بنده پرسیده می‌شود این است که: پروردگارت کیست؟ دینت چیست؟ و این مرد که در میان شما مبعوث شده که بود؟ چنانکه در حدیث براء بن عازب رضی الله عنه به روایت ابوداؤد (۴۷۵۲) آمده است. علامه آلبنانی این حدیث را در صحیح ابی‌داؤد (۲۹۷۹) صحیح دانسته است.

سپس در روز قیامت در برابر هر گناه کوچک و بزرگی پرسیده خواهد شد هرچند در قبر مورد محاسبه قرار گرفته، و نخستین چیزی که از وی درباره‌ی آن پرسش می‌شود، نماز است.

از ابوهریره رضی الله عنه از پیامبر ﷺ روایت است که فرمودند: **نخستین عملی که مردم در روز قیامت درباره‌ی آن مورد سوال قرار می‌گیرند، نماز است. پروردگار ما عزوجل خطاب به ملائکه‌ی خود - در حالی که خود آگاه‌تر است - می‌فرماید: نماز بنده‌ام را بنگرید، آیا کامل انجامش داده یا ناقص؟ اگر کامل بود برایش کامل نوشته می‌شود و اگر چیزی از آن کم بود می‌فرماید: ببیند بنده‌ام نماز تطوع (مستحب) دارد یا نه؟ اگر نماز تطوع داشت می‌فرماید: نماز فرض بنده‌ام را با نماز تطوعش کامل کنید. سپس دیگر اعمال نیز به این صورت مورد محاسبه قرار می‌گیرد یعنی با اعمال مستحب، نقص احتمالی اعمال فرض را کامل می‌کنند. به روایت ابوداؤد (۸۶۴) با تصحیح علامه آلبنانی در صحیح ابی‌داؤد (۷۷۰).**

بنده در روز قیامت درباره‌ی امور بسیاری مورد پرسش قرار خواهد گرفت، از جمله مواردی که در حدیث ابن مسعود رضی الله عنه از رسول الله ﷺ آمده که فرمودند: **گام‌های فرزند آدم در روز قیامت از نزد پروردگارش جابجا نمی‌شود تا آنکه درباره‌ی پنج چیز مورد پرسش قرار گیرد: از عمرش که در چه راهی فنایش نمود، و از جوانی‌اش که در چه راهی آن را گذارنده، و درباره‌ی مالش که چگونه به دست آورده و در چه راهی خرج نموده، و درباره‌ی اینکه با علمی که داشته چه عملی**

انجام داده است به روایت ترمذی (۲۴۲۲). علامه آلبنانی این روایت را در صحیح ترمذی (۱۹۶۹) حسن دانسته است.

و از امتها در روز قیامت اینگونه سوال خواه شد که: **مَاذَا أُجِبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ** [قصص/ ۶۵] (به فرستادگان [ما] چه پاسخی دادید؟)

اینها برخی از مواردی بود که در قیامت مورد پرسش قرار خواهد گرفت، بنابراین برای بنده‌ای که می‌خواهد خود را در آن شرایط نجات دهد شایسته است که جوابی را برای آن پرسش‌ها آماده سازد. از الله متعال خواستاریم که ما را به راه راست هدایت کند.

والله اعلم